

Наставно-уметничко-научном већу
Факултета музичке уметности у Београду
Сенату Универзитета уметности у Београду

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

“Приступ интерпретацији карактерних комада за чембало француског барокног композитора Франсоа Купрена базиран на платонистичком концепту универзалне хармоније”

Кандидат: **Мр. Светлана Стојановић- Кутлача**

Комисија у саставу: Зорица Њетковић, редовни професор ФМУ, ментор, Љиљана Несторовска, редовни професор ФМУ, Маја Смиљанић-Радић, ванредни професор ФМУ, Др. Дарко Карајић, доцент ФМУ и Никола Рацков, редовни професор ФМУ у пензији, упознала се са писаним делом докторског уметничког пројекта кандидата Светлане Стојановић- Кутлача, под називом . **“Приступ интерпретацији карактерних комада за чембало француског барокног композитора Франсоа Купрена базиран на платонистичком концепту универзалне хармоније”**

На основу сазнања која је стекла анализом овог рада, Комисија подноси следећи извештај Наставно - уметничко - научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату универзитета уметности у Београду:

Биографски подаци

Светлана Стојановић-Кутлача рођена је 1957. На одсек за клавир на ФМУ у Београду уписала се 1975., а дипломирала 1982. у класи проф. Зорице Димитријевић-Стошић. Дипломирала је и на Електротехничком факултету у Београду 1981. На одсек за чембало на ФМУ у Београду уписала се 1987., дипломирала 1991. и магистирала 1993. са темом „Елементи шпанског фолклора у сонатама Доменика Скарлатија“. У свирању чембала усавршавала се код професора: Геновеве Галвез (једногодишња специјализација, Краљевски конзерваторијум, Мадрид, Шпанија), Игет Драјфус (мастер клас, Летња академија Вилкроз, и Париз, Француска), Кристин Дакселхофер (мастер клас, Академија за рану музику, Карлсруе, Немачка и Летња академија Тун, Швајцарска), Колина Тилнија (мастер клас, Дартингтон, Енглеска), Пола Симонса, у чијој класи овладава и интерпретацијом на клавикорду (универзитет Сасекс, Брајтон, Енглеска). Усавршавањем у иностранству упознаје се са теоријом „ране музике“, проблематиком интерпретације на копијама историјских инструмента, као са историјским начинима темперације. Године 1997. положила је аудицију у Лондонском музеју оригиналних клавијатурних инструмента Фентон хаус, чиме је стекла право свирања на инструментима из колекције.

Светлана Стојановић на репертоару има дела свих значајних представника барокног стила, а са посебном наклоношћу негује француски стил. Делима Рамоа, Франсоа и Луја Купрена, Данглбера, Клерамбоа, Маршана, Балбастра, Дифлија посветила је велики број концерата и снимака (ЦД са интегралним опусом Балбастра за чембало; ЦД са Дифлијевим композицијама; концерти француске музике у Атријуму Народног музеја, САНУ, Мадленијануму, СКЦу). Извела је Бахове концерте за 3 и 4 чембала (отварање фестивала „Ars vivendi clavicembalum“, Београд, 2010), концерте за 2 чембала (Луис, Енглеска, САНУ, Мадленијанум), концерт де мол и 5.Бранденбуршки, Музичку жртву (Народно позориште, Београд) Голдберг варијације (5.фестивал ране музике у Београду),Токате, фантазије и фуге; Баховим синовима посветила је концерте за дуо чембала (Делемон и Грандвал, Швајцарска; концерт на фестивалу „Ars vivendi clavicembalum“, 2009), као и пројекат интегралног извођења соната за траверзо флауту и чембало Карла Филипа Емануела Баха у сарадњи са траверзо флаутисткињом Каролином Бетер(прихваћен од стране Скупштине града за 2011); њен мултимедијални пројекат „Такмичење између Хендла и Скарлатија“ (фестивал “Renewal arts”, Ко, Швајцарска, 2006) посвећен је паралели стилова ових уметника; Скарлатију је посветила више концерата (Артгет 2007, СКЦ, Мадленијанум“ и снимила 20 соната); Хендла је представила соло свитама, чаконама, као и аријама и вокалним дуетима , и посветила му тродневни

семинар за образовање професора музике одржан 2011; сонате Скарлатија, Солера и њихових шпанских савременика повезала је са пројектом Гојиних каприса Музеја историје Југославије. За РТС је снимила комплетан опус Клод Бенињ Балбастра, прве две свеске Дифлија, снимила је комплетне „Нове свите“ Рамоа, дела Купрена, Фрескобалдија, Пикија, као и Миће Кузмановића. На клавикорду је снимила Паване и Гаљарде Виљема Берда и Џона Була.

Прве интернационалне солистичке реситале имала је у Шпанији у Мадриду, Аранхуезу и Алкала де Хенаресу (1989. и 3 концерта 1993.), а потом у Енглеској (5 концерата у периоду 1996. до 2002.) и Швајцарској (8 концерата у периоду 2003. до 2008.) У Београду је одржала реситале на чембалу у салама Скупштине града, галерији САНУ, Атријуму Народнoг музеја, Галерији фреска, галерији Прогрес, галерији Културног центра Београда, Артгету, Етнографском музеју, Мадленијануму, Студентском културном центру, Британском културном центру, Кући Ђуре Јакшића, Дому ЈНА, Музеју историје Југославије и Музеју 25 мај. Као солиста на чембалу наступала је и у галерији Матице српске, Скупштини града и Арт клубу у Новом Саду, Скупштини града у Суботици, као и у Нишу, Ваљеву, Народном позоришту у Подгорици, Будви, Зетском дому и Двору Крља Николе на Цетињу и катедрали у Котору. Прве значајне критике добија од Бранке Радовић, Марије Адамов и Донате Премеру.

Светлана Стојановић свира на свом инструменту, копији историјског француског двомануалног чембала по Таскену градитеља Марија Бјелановића и преко двадесет година залаже се за промоцију историјског чембала у нашој средини. Аутор је програма за наставу чембала у оквиру Одсека за рану музику, који је покренуло Министарство просвете Србије 1994. На Одсеку за рану музику у МШ „Јосип Славенски“ ангажована је као професор чембала од оснивања до данас (школа поред копије фламанског чембала лондонског градитеља Ендрју Вудерсона, поседује и клавикорд, једини инструмент те врсте код нас, копију по Хубарду). Светлана Стојановић са посебном пажњом негује историјски репертоар музике за чембало и посвећена је проучавању теорије ране музике и естетике барокног стила. Велики број својих концерата пратила је уводним предавањима из домена естетике. Након циклуса од 4 концерта-предавања „Чембало заборављени инструмент европских дворова“ 1992. у Атријуму Народнoг музеја, следи циклус од 5 концерата у Мадленијануму, као и у циклус „Музика мундана, Музика хумана, Музика инструменталис“ који траје у СКЦу од 2003. до 2010. Више тематских концерата одржала је и у Енглеској и Швајцарској (мултимедијални пројекат „О хармонији, такмичење између Хендла и Скарлатија“ изведен је у Швајцарској у оквиру фестивала „Renewal Arts“, уз учешће два глумца, балерине, 2 чембала, и симултано превођење на неколико језика). Тематске концерте држи и у Музеју историје Југославије („Соло Гоја“, „Кинески салон“ „Све тече“). У оквиру међународног фестивала чембала „Арс вивенди

клавичембалум“ наступала је као солиста и предавач са темама „Трагање за хармонијом од Питагоре до Баха“ (на клавикорду и чембалу), „О експресивности у бароку“ (на 8 различитих инструмената), „Идеја среће у делима Франсоа Купрена“. Објавила је 2 рада из естетике у часопису «Технологија, култура и друштво»: «Трагање за хармонијом» и «Рационалност и алхемија уметности». Члан је Студија за рану музику од оснивања 1990. и његов актуелни уметнички директор.

Хонорарно је била ангажована као корепетитор на Академији у Новом Саду на певачком, као и на ФМУ у Београду на одсецима за флауту, виолину и удараљке. Такође је била сарадник на чембалу оркестрима Београдске филхармоније, симфонијском оркестру РТСа, под диригентском управом Уроша Лајовица, Александра Кримаца, Младена Јагушта, Ангела Шурева, Станка Јовановића и у пратњи солиста Давида Дора, Дејана Млађеновића, изводећи дела како барокних (Корелија, Баха, Хендла) тако и модерних композитора: Шниткеа, Респигија, Исидоре Жебељан. Сарађивала је у оквиру дуа чембала са енглеским уметницима Стивеном Дивајном и Хилари Мек Квин, Швајцарцем Јак Етјен Ружом, италијанком Маријом Луизом Балдазари, мађарском уметницом Агнеш Варољај, као и са Мајом Кутлача и Аном Стевановић; са вокалним уметницима: сопранима Војком Ђорђевић, Мирјаном Савић, Тијаном Грујић, Анђелком Симоновић Обрадовић, Мајом Јовић, Вјером Ацић, алтом Радмилом Стевовић, контратенором Предрагом Ђоковићем, тенором Радмилом Петровићем, баритоном Предрагом Гостом, басом Драганом Каролићем, траверзо флаутисткињом Каролиним Бетер, флаутистом Љубомиром Димитријевићем, виолинистом Стефаном Миленковићем, барокним виолинисткињама Мирном Огризовић и Љубицом Милосављевић, лаутистом Дарком Карајићем и гамбистом Срђаном Станићем. Водила је ансамбл „Бароко“ и сарађивала са ансамблима „Сорабиа“, „Хор флаута“ и „Сиринга“.

О интерпретацији историјског репертоара на чембалу говорила је у интервјуима са Иваном Стаматовић (часопис „Музички талас“), као на различитим ТВ и радио програмима у Београду (3. програм, „Сусретања“, Студио Б) и Новом Саду.

Детаљна анализа теоријског рада

У **предговору** свог обимног докторског истраживачког рада Светлана Стојановић пре свега објашњава мотивацију која јој је помогла да се определи за овако сложену тему. Она то чини пробраним речником као саставним делом пре свега филозофског приступа али са пуно поетике у изражавању. Крајњи циљ јој је покушај да се музика као уметнички феномен приближи универзалности доживљаја, али и кроз призму осећања огромне љубави према свом инструменту – чембалу као изражајном средству. Кроз релативно

опширну историјску анализу времена у коме је настајала музика одабрана за предмет истраживачког рада, кандидаткиња Светлана Стојановић – Кутлача је дошла и до представљања правог предмета свог истраживања – до анализе одабраних композиција за соло чембало Франсоа Купрена

Уводни део је посвећен филозофској анализи која у великој мери припада области теорије уметности, али је кандидаткињи таква врста анализе била потребна како би на тај начин покушала да приближи принципе Универзалне хармоније композиторима који су касније стварали (као што је то случај са Франсоа Купреном).

Сам рад подељен је на **три велика поглавља**

У **првом одељку** који је опет посвећен историји уметности кроз (како је дато у самом наслову) филозофске и естетске предпоставке, Светлана Стојановић нам веома детаљно објашњава важан сегмент свог истраживачког рада, појам Универзалне хармоније и њен развој. Цео тај део дат је кроз историју филозофије, представљајући Питагору, Платона, да би преко ренесансних уметника дошла до барокног периода. Све је то у писаном делу истраживачког рада поткрепљено историјским подацима и илустрованим примерима.

Значајно би било поменути да се у овом делу свога рада кандидаткиња (могло би се рећи први пут) осврће на средства експресије у музици барокног периода што би се свакако могло оценити као изузетно важно за уметнички истраживачки пројекат. Па ипак и у томе се у великој мери користи историјским подацима наводећи примере одрђеног броја филозофа (Лајбниц, Доналдсон, Шилер) у циљу повезивања тј. универзалности хармоније као психолошког механизма.

Други одељак је ближи у смислу основне идеје пројекта и односи се на личност Франсоа Купрена као и на доба и окружење у коме је стварао. За разлику од предходног одељка који се више бавио историјом филозофије, овај део се бави историјом уметности (архитектура, вајарство, сликарство) барокне епохе, што је свакако веома битно за стваралаштво једног композитора а тиме постаје важно и за онога ко музику тог композитора интерпретира.

Кандидаткиња до детаља представља све оне компоненте које ће по њеном мишљењу битно утицати на интерпретацију одабраних комада Франсоа Купрена осврнувши се и на наводе текстова самог композитора што је свакако од велике важности. Остаје на линији покушаја доказивања идеје „универзалне хармоније“ код француских аутора 18. века тј. везе са филозофијом и естетиком у уметности ранијих епоха.

Трећи одељак, најобимнији и свакако од највеће важности за докторски **уметнички** пројекат јесте представљање интерпретације комада Франсоа Купрена. Светлана

Стојановић Кутлача је овом делу свог рада приступила изузетно пажљиво, до детаља разматрајући све могућности које интерпретатору пружа ова музика. Полазећи од општих претпоставки извођења Купреновог опуса и анализирајући интерпретативне поступке музичара 20. века кандидаткиња велики део посвећује врло оригиналној, личној претпоставци креирања Купренове музике. Узимајући у обзир све оно што је у предходна два поглавља обрадила (филозофски и естетски аспект музике тог времена) кандидаткиња прибегава опсежној анализи сваког комада изабраног за завршни пројекат.

У овом одељку, завршном и најважнијем, кандидаткиња покушава да нам приближи своју основну идеју – приступ интерпретацији комада Франсоа Купрена на бази платонистичког концепта универзалне хармоније наводећи да је Ф.Купрен био „следбеник платонизма и тиме усвојио античку концепцију музичких стилова“. Светлана Стојановић Кутлача то објашњава детаљно наводећи модусе старе Грчке за пример коришћења тоналитета Франсоа Купрена. При томе анализира „Универзалну Хармонију“, дело М.Марсена и његово виђење хармоније

Неизбежно је било при томе се дотаћи и темперације тј. врсте штимовања самог инструмента чему у овом одељку посвећује посебну пажњу. Сваки модус одабран за завршно извођење се исцрпно анализира кроз целокупан чембалистички опус композитора (модуси *a, b, c, d, e, f, fis, g, h*).

Поред модуса, кандидаткиња у делу рада посвећеном интерпретацији обраћа пажњу и реторици у излагању музичке идеје као и перфекцији у интерпретацији коју кандидаткиња види кроз јединство стилова комплетног опуса Франсоа Купрена.

Цео овај одељак Светлана Стојановић Кутлача завршава опсежном анализом свих одабраних комада (24). Свакој композицији кандидаткиња је дала оригиналан приступ у смислу интерпретације (инегалитет, орнаментација и сл), али и тумачења наслова самих композиција. Све је то врло аргументовано објашњено и допуњено бројним илустрацијама и нотним примерима.

У **закључку** свог изузетно обимног рада кандидаткиња Светлана Стојановић Кутлача се кроз питања које поставља поново враћа на тему свог рада и неопходност настанка оваквог истраживачког пројекта. На тај начин она добија потпуно заокружену целину, употпуњену литературом која својим обимом превазилази докторски уметнички пројекат и залази у поље научно-истраживачког рада.

Закључак комисије

Питање интерпретације музике за соло чембало Франсоа Купрена није у довољној мери истраживано у нашој музичкој средини. Интерпретација те музике базирана на платонистичком концепту Универзалне хармоније потпуно је оригиналан приступ настао кроз истраживачки рад Мр. Светлане Стојановић – Кутлача, а као резултат дугогодишњег изучавања француске музике уопште, а посебно дела Франсоа Купрена. Кандидаткиња овом свом истраживању приступа користећи дедукцију као поступак, тј. кроз исцрпну анализу филозофије и естетике тог времена покушава да дође до што аутентичније интерпретације одабраних комада Франсоа Купрена.

Иако по свом уметничком профилу извођач, Светлана Стојановић – Кутлача је овим својим истраживачким радом наставила дугогодишњи процес теоријског истраживања у области извођаштва барокне музике, а овај рад је и настао као логичан наставак њене досадашње делатности на пољу истраживања – објавила је два рада из области уметности и одржала девет јавних предавања. **Овај истраживачки рад представља свакако велики допринос извођачкој пракси музике барокног периода**

Пред кандидаткињом је озбиљан и веома комплексан задатак да на јавном концерту посвећеном извођењу изабраних карактерних комада Франсоа Купрена чији је програм навела у свом раду, својом интерпретацијом и докаже своје теоријске претпоставке .

У Београду, 31.07 2012

КОМИСИЈА:

Зорица Ђетковић, ред. проф. ФМУ, ментор

Љиљана Несторовска, ред. проф. ФМУ

Маја Смиљанић-Радић, ванр. проф. ФМУ

Др. Дарко Карајић, доцент ФМУ

Никола Рацков, ред. проф. ФМУ у пензији

